

Érteni vélem, hogy a fülszöveg írója – a szerkesztő, netán maga a szerző? – miért nevezi „epikus road movie”-nak Méhes Károly *Néma galambok utcája* című kisregényét. A főhős, a kapuzárási pánik első rohamaitól ostromlott Porr Benedek útnak indul otthonából, hogy előbb Nyugat-Magyarországon, majd a keleti határon túl, Erdélyben keveredjen meglepő (olykor inkább kifejezetten életszerűtlen) kalandokba, melyek során saját múltjához való viszonyán is bőven jut ideje eltöprengeni.

Reichert Gábor 67

ÉLETEN BELÜLI ÉLETEK

Méhes Károly:

Néma galambok utcája

A *road movie* – és az utazási irodalom – egyik legfontosabb toposza azonban nem fedezhető fel a regényben: nevezetesen maga az utazás, az úton levés esztétikája, amely érthetővé, átélhetővé teszi a főszereplő konstans nyugtalanságát, folyamatos belső késztetését a helyváltoztatásra (vö.: „Úton lenni boldogság” – Jack Kerouac).

A *Néma galambok utcájában* az utazás – „epikus road movie”-tól szokatlan módon – pusztán gyakorlati funkcióval bír, vagyis hozzásegíti az elbeszélőt ahhoz, hogy ha véget szeretne vetni a történet valamelyik epizódjának, gyorsan autóba ültesse szereplőjét, és merőben új kulisszák közé irányítsa – ezzel újabb, az előzőektől majdnem teljesen független epizódot „indítva útjára”. Az egyes epizódok között pedig jóformán semmi érdemleges nem történik: Porr Benedek beszáll abba a Volgába, amelyben Farkas Bertalanékat a holdraszállást követően állítólag véres kardként körbehurcolták az országon – vagyis eleinte úgy tűnik, szimbolikus járműről van szó –, majd egy oldallal később ki is száll belőle, hiszen megérkezett Győrbe, az első fontosabb epizód színhelyére. A fejezet végén újra beszáll a Volgába, de pár kilométer után úgy érzi, neki most feltétlenül stoppolnia kell, ezért otthagyja az erdőben Farkasék addig fontosnak sejtetett kocsiját. A stoppolás sem tart sokáig: alig hogy beszáll egy autóba, néhány mondattal később máris Nagyváradon terem, hogy újabb kalandokba keveredjen újdonsült barátáival, az érthetetlenül sokat okoskodó Dokival és a legrosszabb bölcsésztereotípiákat megtestesítő Lucával. Az utazás sodró lendületét leképező szövegfolyam helyett inkább különálló, egymással nem igazán összefüggő rövid történeteket, valódi párbeszédet nem folytatató novellákat kapunk, amelyeket hiába tart össze a közös főszereplő és az azonos alapszituáció, valójában igen nagy jóindulat szükségeltetik ahhoz, hogy egyazon történet fragmentumaiként értelmezzük őket. Ha viszont sikerül elvonatkoztatnunk

attól, hogy túlzottan jól érzékelhetőek a szöveg illesztési pontjai, a *Néma galambok utcája* erényei is láthatóvá válnak.

68 A regény fejezetstruktúrájának megfelelően négy ilyen, a feltehető szerzői szándék szerint összetartozó, valójában meglehetősen szét- húzó, pontosabban inkább magányosan álló szövegrész különíthető el egymástól. Az első, bevezető epizódban a negyvenes éveik közepén járó Porr Benedek egy volt osztálytársától kapott üzenetben értesül közös barátjuk, Pöri haláláról. Hősünket azon nyomban megkísérti a *midlife crisis* réme, és elhatározza, hogy mielőtt ő is barátjához hasonló sorsra jutna, hátrahagyja megunt történelemtanári állását és üres otthonát (gyereke nincs, felesége Angliába költözött, évek óta nem is beszéltek egymással), hogy komolyabb ingerek után nézhessen annál a hétköznapi dilemmánál, mint hogy a nyári szünet alatt zöldre vagy barnára mázolja-e háza kerítését. A már sokszor látott, meglehetősen receptszerű felütést izgalmas folytatás követi: Pöri ismeretlen özvegye egy még ismeretlenebb nővel hozza össze hősünket, aki a környezetváltozás pozitív élettani hatásainak reményében pár napra beköltözik a vadidegen nő győri házába. Mara évtizedekkel ezelőtt elveszítette kislányát, azóta pedig hétéves ciklusokban éli életét: egykori, részletes naplói alapján minden egyes együtt töltött napot újraél – mintha lánya még mindig vele lenne –, beleértve Sári születésének és halálának napját is. Porr Benedek elfogadja a bizarr játék szabályait, és néhány napig részt vesz a „fekete mágia határát súroló” gyermekvárásban és -nevelésben. A pszichothrillerbe illő alapötletből kibontott második fejezet egyértelműen a regény legjobban sikerült része, amelyben a szövegek emlékezete által őrzött gyermek újraalkotása valóság és fikció közötti határvonal illékonyaságára figyelmeztet. Ebben a szövegrészben fogalmazódik meg a *Néma galambok utcája* egyik legfontosabb, a későbbiekben is visszatérő kérdése: változtathatunk-e életünkön szabad akaratunkból, vagy előre meghatározott pályán, kiszámítható állomásokat érintve haladunk a biztos végkifejlet felé? „Szertette volna kívülről látni magát, tudni, helyesen cselekszik-e, tisztába kerülni hollétével. Főképp azzal, hogy tényleg érvényes-e az elmélete, vagyis egy életen belül vannak-e kis életek. Létezik-e ezek között bajmentes átmenet, illetve átjárás, és nem önmaga becsapásán fáradozik-e buzgón, amikor elutazik valahová” – fogalmazza meg a problémát Porr Benedek, majd nem sokkal később meg is kísérli a „bajmentes átmenetet” egy másik „életen belüli kis életbe” – győri kiruccanását ugyanis Sári „újjászületésekor” berekeszti, és egy kisebb kitéréssel elindul Erdélybe, hogy a nagybányai festőiskola eladdig ismeretlen képeit keresse a helyi lakosság nappalijaiban. A további fejleményeknek tehát nem sok közük van az addig elhangzottakhoz, ami joggal keltheti azt az érzést az olvasóban, hogy a szerző teljesen új sztoriba kezdett, amint kifogyott a szufla az első résztörténetből. Persze,

értelmezhetjük ezt a megoldást a főhős fent idézett teóriájának illusztrációjaként, de az olvasásélmény töredezettsége szempontjából ez sem sokat változtat a helyzeten.

A regény pikareszkbe hajló harmadik és negyedik fejezetében a „külső” cselekmény ismertetése mellett a korábbiaknál jóval hangsúlyosabbá válnak Porr Benedek elmékedései, amelyek középpontjában a saját addigi élete fölötti számvetés, főképp pedig szüleihez fűződő viszonyának vizsgálata áll. A lélektani szál azonban hasonlóan viszonyul a harmadik fejezet végén hirtelen felbukkanó, majd megoldatlanul hagyott bűnyügitörténet-kezdeményhez, mint ahogy egymáshoz az egyes szövegegységek: nem válik megokolttá, hogy a főhősnek miért pont ott, akkor és arról kell merengenie, ahol, amikor és amiről éppen mereng. Az egyébként is túlterhelt szerkezetet a történet vége felé még tovább bonyolítja egy Kádár-korszakbeli besúgó utólagos lelepleződése, valamint a rég nem látott feleség, Pöri özvegye, és a második fejezetben megismert Mara újólagos felbukkanása... az egymással össze nem illő elemek végtelenített párosítása az utolsó mondatokig tart, amelyek váratlan témaváltása jól érzékelteti az elbeszélés csapongását: „Ebben a pillanatban Porr Benedek csak egyetlen dologra tudott figyelni. Arra, hogy megveszekedetten éhes.”

A *Néma galambok utcáját* letéve az volt az érzésem, hogy legalább száz oldal hiányzik a regényből. Az élvezetes, olvasmányos stílusban író Méhes Károly túl sok mindent szeretett volna elmesélni egyetlen kis kötetben: az önmagukban ígéretes résztörténetek egyike sem jut el valamiféle konklúzióig, így pedig túlzottan is sok kérdést hagynak maguk után. Például azt, hogy akkor végül is vannak-e „életlen belüli kis életek”, és hogy léteznek-e közöttük „bajmentes átmenet”? (*Scolar, Bp. 2015*)